

Nejvyšší soud

Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 31 Cdo 1566/2017

Datum rozhodnutí: 13. února 2019

Závěr: Zmínka v textu pojistné smlouvy či pojistných podmínek o dalších pojistných podmínkách nenaplňuje zákonem požadovanou intenzitu obeznámení se s obsahem pojistných podmínek, podle níž má být pojistník s pojistnými podmínkami seznámen prokazatelně a před uzavřením smlouvy. Za prokazatelné seznámení s pojistnými podmínkami ve smyslu ustanovení § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě nelze považovat údaj, že do pojistných podmínek může pojistník kdykoli nahlédnout, či údaj o tom, že pojistné podmínky jsou k nahlédnutí ve všech obchodních místech pojistitele. Nepřímá smluvní ujednání, která obsahují pojistné podmínky, se stanou součástí pojistné smlouvy jen tehdy, jestliže je s nimi pojistník před uzavřením pojistné smlouvy prokazatelně seznámen. To platí i v případě, kdy až do pojistné smlouvy včleněné pojistné podmínky odkazují na další (druhou) úroveň nepřímých smluvních ujednání, např. tzv. oceňovací tabulky.

Obsah: Spor byl veden o plnění z pojistné smlouvy o životním pojištění, která zahrnovala mimo jiné i pojištění denního odškodného úrazu žalobkyně s minimální dobou léčení v délce osmi dnů a s pojistnou částkou ve výši 3 000 Kč denně. Nedílnou součástí pojistné smlouvy byly všeobecné pojistné podmínky a speciální pojistné podmínky pro toto životní pojištění. Žalobkyně podpisem potvrdila souhlas s pojistnými podmínkami a jejich převzetí. Speciální pojistné podmínky upravovaly pojištění denního odškodného úrazů tak, že úrazy, za které pojistitel poskytuje pojistné plnění, jsou přesně specifikovány v tzv. oceňovacích tabulkách. Ve speciálních pojistných podmínkách bylo uvedeno, že oceňovací tabulky může pojistitel doplňovat a měnit a pojištěný do nich může kdykoliv nahlédnout. Oceňovací tabulky dále stanovily maximální počet dnů, za které bude sjednané denní

odškodné pro příslušnou diagnózu vyplaceno. Podmínkou výplaty sjednaného denního odškodného byla skutečnost, že stanovená diagnóza musí být potvrzena přítomností objektivních příznaků zjištěných při lékařském vyšetření. Soud prvního stupně žalobě vyhověl v tom rozsahu, v jakém bylo právo na pojistné plnění limitováno maximálním počtem dnů uvedených v oceňovací tabulce. Naopak dovedl, že není důvodná obrana pojišťovny, podle které je v tomto případě dána výluka z pojištění taktéž uvedená v oceňovací tabulce. Ustanovení o výlukách totiž dle soudu nebylo možno použít, pokud tato ustanovení nebyla přímou součástí všeobecných pojistných podmínek o výlukách z pojištění. Naopak připustil limitaci výše pojistného plnění počtem dní, který z oceňovacích tabulek vyplýval. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Nepřisvědčil odvolací argumentaci žalobkyně, podle které nelze oceňovací tabulky použít pro limitaci výše pojistného plnění počtem dní. Z ustanovení § 4 odst. 4 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, plyne, že pojistné podmínky vydané pojistitelem jsou součástí pojistné smlouvy ze zákona. Zákon pouze vyžaduje, aby s nimi byl pojistník před uzavřením pojistné smlouvy prokazatelně seznámen. Pojišťovna své povinnosti dostala, neboť žalobkyně v pojistné smlouvě potvrdila svým podpisem, že se s pojistnými podmínkami seznámila; pojistné podmínky poté odkazovaly na oceňovací tabulky. V dovolání žalobkyně položila Nejvyššímu soudu otázku, zda hranicí pro výplatu pojistného plnění (denní odškodnění za dobu léčby úrazu) je skutečná doba léčení, nebo limit stanovený v oceňovacích tabulkách, které pojistitel pojištěnému nepředal a neseznámil jej s nimi. Opírala se o judikaturu Nejvyššího soudu k výkladu spotřebitelských smluv, podle které se smluvní ujednání spotřebitelských smluv nemohou odchýlit od zákona v neprospěch spotřebitele a spotřebitel se nemůže vzdát práv, která mu zákon poskytuje, nebo jinak zhoršit své smluvní postavení. V pochybnostech o významu spotřebitelských smluv platí výklad pro spotřebitele příznivější. Senát Nejvyššího soudu předložil věc kolegiu, protože judikatura Nejvyššího soudu posuzuje otázku závaznosti jednotlivých součástí

pojistné smlouvy, na které pojistná smlouva odkazuje a které nejsou pojistníkovi předloženy, rozdílně. Bylo nesporné, že oceňovací tabulky, jejichž aplikace omezila výši pojistného plnění, nebyly žalobkyni předloženy před podpisem smlouvy. Bylo do nich možno kdykoliv nahlédnout, avšak dle skutkových zjištění se tak nestalo před podpisem smlouvy. Nejvyšší soud dovolání vyhověl. Povinností pojistitele podle § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě je prokazatelně seznámit pojistníka s pojistnými podmínkami, které mají tvořit nedílnou součást pojistné smlouvy. Z ustanovení § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě plyne, že pojistné podmínky vydané pojistitelem jsou součástí pojistné smlouvy, a to i přesto, že nejsou uvedeny přímo v pojistné smlouvě. Aby se pojistitel znění těchto pojistných podmínek mohl vůči pojistníkovi dovolávat, musí prokázat, že pojistník byl s těmito pojistnými podmínkami prokazatelně seznámen. Zákon neurčuje pojistiteli konkrétní způsob, jakým má výše uvedeného cíle dosáhnout; pro posouzení závaznosti pojistných podmínek pro smluvní strany je však nezbytné, aby s těmito pojistnými podmínkami byl pojistník seznámen prokazatelně. Co se rozumí pojistnými podmínkami, určuje demonstrativní výčet obsahových náležitostí, které (zpravidla) tvoří obsah pojistné smlouvy, obsažený v § 4 odst. 5 zákona o pojistné smlouvě. Mezi tyto náležitosti spadá mimo jiné vymezení způsobu určení rozsahu pojistného plnění. Zejména pro pojistníka je informace o tom, jak vysoké pojistné plnění může očekávat v případě té které pojistné události, pro uzavření předmětné pojistné smlouvy zcela zásadní. Pokud si smluvní strany přímo v pojistné smlouvě sjednaly pojištění denního odškodného úrazu s minimální dobou léčení v délce osmi dnů s pojistnou částkou ve výši 3 000 Kč denně, lze nepochybně na základě uvedeného ujednání stanovit způsob určení rozsahu pojistného plnění. Podle speciálních pojistných podmínek však měl být způsob určení rozsahu pojistného plnění (oproti výše uvedenému) modifikován tak, že úrazy, za které pojistitel pojistné plnění poskytuje, jsou přesně specifikovány v oceňovacích tabulkách platných v době vzniku úrazu. Bez znalosti oceňovacích tabulek ovšem není možné tímto způsobem určit rozsah pojistného plnění. Aby bylo možné stanovit způsob určení rozsahu pojistného plnění, je nezbytné učinit součástí smlouvy též oceňovací tabulky. Oceňovací tabulky totiž nepředstavují nic jiného než stanovení způsobu určení rozsahu pojistného plnění. Dovolávala-li se žalovaná aplikace

předmětného ustanovení a oceňovacích tabulek, je na ní, aby prokázala, že žalobkyni s těmito pojistnými podmínkami prokazatelně seznámila, a to dříve, než došlo k uzavření pojistné smlouvy. Sdělení místa, kde se s pojistnými podmínkami může pojistník seznámit, nesvědčí o tom, že byl pojistník s pojistnými podmínkami (tj. s jejich obsahem) prokazatelně seznámen, nýbrž pouze o tom, že byl pojistník seznámen s místem, kde se pojistné podmínky nacházejí. Ustanovení § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě představuje zvláštní právní úpravu inkorporace nepřímých smluvních ujednání pro pojistné smlouvy. Nepřímá smluvní ujednání, která obsahují pojistné podmínky, se stanou součástí pojistné smlouvy jen tehdy, jestliže je s nimi pojistník před uzavřením pojistné smlouvy prokazatelně seznámen. To platí i v případě, kdy až do pojistné smlouvy včleněné pojistné podmínky odkazují na další (druhou) úroveň nepřímých smluvních ujednání, např. tzv. oceňovací tabulky. Ty musejí být inkorporovány za stejných podmínek jako podmínky první. Pokud zákon vyžaduje, aby byl pojistník prokazatelně seznámen s pojistnými podmínkami, které mají tvořit nedílnou součást pojistné smlouvy, je nezbytné tuto povinnost vztáhnout na všechny pojistné podmínky, které mají tvořit součást pojistné smlouvy a mají být pro smluvní strany závazné, bez ohledu na jejich formální označení. Je nepřijatelné, aby pojistitel svou zákonnou povinnost vyjádřenou v § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě obcházel tím, že část pojistných podmínek včlení do dalších dokumentů, aniž by s nimi pojistníka prokazatelně seznámil, načež se následně dovolával toho, že pojistník s těmito dokumenty musel být seznámen, neboť je o nich zmínka v pojistné smlouvě či pojistných podmínkách, s nimiž prokazatelně seznámen byl. Takovému jednání nelze poskytnout právní ochranu. Za předpokladu, že žalovaná nechtěla ve svůj prospěch využít neznalosti obsahu oceňovacích tabulek žalobkyni, není rozumného důvodu, proč žalovaná, když žalobkyni před uzavřením pojistné smlouvy předložila speciální pojistné podmínky i všeobecné pojistné podmínky (a tuto skutečnost nechala žalobkyni písemně stvrdit), stejně nepostupovala rovněž v případě oceňovacích tabulek.

Související judikatura: náleží Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3079/2011, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2017, sp. zn. 32 Cdo 787/2017 (překonán publikovaným rozhodnutím), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2018, sp. zn. 23 Cdo 2865/2016 (potvrzen publikovaným rozhodnutím).

Relevantní ustanovení: § 4 odst. 4 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 22 Cdo 1424/2018

Datum rozhodnutí: 10. prosince 2018

Závěr: *Ustanovení § 1033 odst. 1 o. z. je nutné s ohledem na účel institutu nezbytné cesty vykládat tak, že soud zvolí pouze jedno – vzhledem k okolnostem nejvhodnější – řešení; povolí pouze jednu nezbytnou cestu. To však neznamená, že by nezbytná cesta nemohla vést přes více než jeden pozemek. Leží-li mezi nemovitostí postrádající přístup a veřejnou cestou více pozemků různých vlastníků, zřídí se cesta přes všechny tyto pozemky.*

Obsah: Spor byl veden o zřízení práva cesty. Pozemek žalobkyně, svým charakterem pole, se ocitl v důsledku vývoje užívání a vlastnických poměrů izolovaným od přístupové komunikace, zatímco v minulosti byl na něj přístup přes sousedící pozemky vlastněné a užívané tímž subjektem. I později, po změně vlastnických a užívání poměrů, žalobkyně přes tyto pozemky na svůj pozemek vjížděla zemědělskou technikou a následně žádala zřízení věcného břemene právě na těchto pozemcích. Soud prvního stupně žalobě vyhověl a odvolací soud rozsudek potvrdil. Soudy obou stupňů vzaly za prokázané, že žalobkyně nemůže pro nedostatek spojení s veřejnou cestou na svém pozemku řádně hospodařit. Protože neshledal důvod pro zamítnutí žaloby, zřídil ve prospěch žalobkyně za náhradu služebnosti cesty. V úvahu přicházely dvě varianty; jedna přes pozemky žalovaných, druhá od chatové osady. Soud zvolil první možnost, neboť pozemky žalovaných byly k tomuto účelu užívány a tato možnost nejméně omezuje vlastníky okolních pozemků; příjezd od chatové osady se navíc ukázal jako technicky nevhodný. Odvolací soud se s právním hodnocením soudu prvního stupně ztotožnil, korigoval však výši úplaty za zřízení služebnosti. První žalovaná v dovolání namítala nesprávné právní posouzení věci spočívající v tom, že nižší soudy nezvolily méně tíživou variantu cesty od chatové osady, navíc zřízením služebnosti přes konkrétní pozemky žalobkyně nezískala přístup k veřejné komunikaci, protože „v cestě“ se nacházejí pozemky další. Druhá žalovaná pak namítala, že žalobkyně v přístupu na její pozemek přes své pozemky nikdy nebránila. Zřízení služebnosti proto pozemky zbytečně zatěžuje a snižuje jeho

hodnotu. Nejvyšší soud obě dovolání zamítl. Účelem institutu nezbytné cesty je zajištění možnosti hospodaření na pozemcích, které pro nedostatek spojení s veřejnou cestou jinak obhospodařovat nelze. Nezbytnou cestu může soud povolit v rozsahu, který odpovídá potřebě vlastníka nemovité věci řádně ji užívat s náklady co nejmenšími, a to i jako služebnost. Zároveň musí být dbáno, aby soused byl zřízením nebo užíváním nezbytné cesty co nejméně obtěžován a jeho pozemek co nejméně zasažen. To musí být zvlášť zvaženo, má-li se žadateli povolit zřízení nové cesty. Ustanovení § 1033 odst. 1 o. z. je nutné s ohledem na účel institutu nezbytné cesty vykládat tak, že soud zvolí pouze jedno – vzhledem k okolnostem nejvhodnější – řešení; povolí pouze jednu nezbytnou cestu. To však neznamená, že by nezbytná cesta nemohla vést přes více než jeden pozemek. Jinak by se vlastník pozemku nikdy nedomohl povolení nezbytné cesty tam, kde by mezi jeho pozemkem a veřejnou cestou ležel více než jeden sousední pozemek. Takový výklad by však odporoval smyslu nezbytné cesty, který záleží v zajištění možnosti hospodaření na nemovitostech, na nichž pro nedostatek spojení s veřejnou cestou hospodařit nelze.

Související judikatura: rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2013, sp. zn. 22 Cdo 2711/2011.

Relevantní ustanovení: § 1029 a § 1033 občanského zákoníku.

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 27 ICdo 62/2017

Datum rozhodnutí: 18. prosince 2018

Závěr: *Součástí péče řádného hospodáře je i povinnost nezbytné loajality, tj. povinnost člena představenstva dát při rozhodování v představenstvu přednost zájmům společnosti před zájmy svými či zájmy třetích osob, včetně zájmů akcionáře, který jej do představenstva vahou svých hlasů prosadil. Zastává-li však určitá osoba funkci člena orgánu ve více společnostech v rozporu se zákazem konkurence, porušuje již tím své povinnosti. Porušení zákazu konkurence je zpravidla i porušením povinnosti loajality. I právo podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady může být zneužito, a tudíž vykonáno v rozporu s péčí řádného hospodáře, nepostupuje-li jeho nositel (který je členem voleného orgánu společnosti) s nezbytnou loajalitou vůči společnosti.*

Obsah: Spor byl veden o pohledávku přihlášenou do insolvenčního řízení, a to z titulu

nároku na odměnu za výkon funkce člena dozorčí rady. Insolvenční správce tuto pohledávku popřel z důvodu zaviněného porušení povinnosti člena orgánu společnosti při výkonu jeho funkce. Ve sporu o určení pravosti a výše pohledávky soud prvního stupně žalobě vyhověl. Žalovaný se v tomto sporu bránil tím, že žalobce porušil své povinnosti plynoucí z výkonu funkce jednatele u žalovaného. Soud však konstatoval, že odepřít odměnu za výkon funkce lze pouze při porušení povinností plynoucích z této funkce, nikoliv z dřívější funkce jednatele. Protože se žalobce domáhal určení pohledávky na odměnu člena dozorčí rady, nikoliv jednatele, tato obrana nebyla důvodná. Žalovaný se dále bránil tím, že žalobce souběžně vedle výkonu funkce člena dozorčí rady byl společníkem a jednatelem u konkurenční společnosti. Podle soudu však porušení zákazu konkurence vede k povinnosti nahradit vzniklou škodu, nikoliv ke ztrátě nároku na odměnu člena orgánu společnosti. Žalovaný navíc od počátku o souběhu funkcí na straně žalobce věděl. Přesto smlouva o výkonu funkce neobsahuje žádné ujednání o povinnosti žalobce konkurenční stav odstranit. Ani námitku, že žalobce jako člen dozorčí rady vystavil potvrzení pro konkurenční společnost, na jehož základě si pak tato společnost vymohla vůči žalovanému určité plnění, nepovažoval soud za důvod pro odepření odměny. Soud naopak přisvědčil tvrzení, že rozesláním určité e-mailové zprávy porušil žalobce povinnost mlčenlivosti, avšak jen proto mu nelze upřít nárok na odměnu za období předcházející rozeslání takové zprávy. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Společnost je oprávněna odepřít svému orgánu poskytnutí plnění, jež je poskytováno v souvislosti s výkonem jeho funkce, tedy pokud poruší konkrétně člen dozorčí rady své povinnosti vyplývající pro něj z § 138 ObchZ, z vnitřních pravidel společnosti nebo z uzavřené smlouvy se společností. Porušení povinnosti v souvislosti s výkonem funkce nelze podle odvolacího soudu bez dalšího spojovat s jinou kategorií porušení právní povinnosti člena orgánu společnosti, jež spočívá v porušení zákazu konkurence, neboť za toto porušení § 65 ObchZ stanoví práva společnosti vůči porušující osobě jinak. Žalovaný podal dovolání, kterému Nejvyšší soud vyhověl. Poruší-li člen orgánu zaviněně své povinnosti při výkonu funkce, vzniká společnosti právo neposkytnout mu plnění za výkon funkce. Z principu proporcionality vyplývá, že podle § 66 odst. 3 *in fine* ObchZ může společnost odmítnout plnění poskytované členu

orgánu společnosti v souvislosti s výkonem jeho funkce pouze v takovém rozsahu, který lze s ohledem na všechny konkrétní okolnosti považovat za přiměřený. Řečené znamená, že výše plnění, jež společnost může podle citovaného ustanovení neposkytnout, musí být zásadně přiměřená významu povinnosti, již člen orgánu porušil, míře jeho zavinění, celkové odměně a ostatním plněním poskytovaným společností v souvislosti s výkonem funkce, jakož i všem dalším v úvahu přicházejícím okolnostem tak, aby neposkytnutí odměny (či jiného plnění) bylo možné považovat za adekvátní (spravedlivý) důsledek předchozího porušení právní povinnosti členem orgánu společnosti. Porušení zákazu konkurence členem dozorčí rady v době výkonu jeho funkce je porušením povinností při výkonu funkce. Ustanovení § 65 odst. 2 ObchZ nebrání společnosti uplatnit v případě porušení zákazu konkurence jiná než v tomto ustanovení vypočtená práva. Zaviněné porušení zákazu konkurence členem dozorčí rady je porušením povinností při výkonu funkce, jež může být – mimo jiné – postiženo i odepřením plnění poskytovaného v souvislosti s výkonem funkce podle § 66 odst. 3 *in fine* ObchZ. Součástí péče řádného hospodáře je i povinnost nezbytné loajality, tj. povinnost člena představenstva dát při rozhodování v představenstvu přednost zájmům společnosti před zájmy svými či zájmy třetích osob, včetně zájmů akcionáře, který jej do představenstva vahou svých hlasů prosadil. Povinnost loajality stíhá člena orgánu především při výkonu funkce, tedy při plnění povinností a výkonu práv plynoucích ze vztahu mezi ním a společností, založeného povoláním do funkce. Současně však nelze přehlížet, že osoba povolána do funkce člena orgánu je členem orgánu po celou dobu od vzniku funkce do jejího zániku, takříkajíc „24 hodin denně, 7 dní v týdnu“. Člen orgánu by neměl bez dobrého důvodu dělat nic, co zjevně odporuje zájmům společnosti, ani tehdy, když zrovna neplní povinnosti spojené s výkonem funkce. Zastává-li určitá osoba v souladu s právem funkci člena orgánu ve více společnostech, bude vždy povinována loajalitou vůči té společnosti, ve vztahu k níž v té či oné záležitosti zrovna plní své povinnosti člena orgánu. Nicméně z povinnosti loajality vůči ostatním společnostem, v nichž zastává funkci člena orgánu, plyne, že zásadně nesmí bez legitimního důvodu jednat v rozporu s jejich zájmy. Jinými slovy, v případě sporu o to, zda konkrétním jednáním činěným v zájmu jedné ze společností poškodila společnost jinou

(v níž taktéž zastává funkci člena orgánu), je nutné vycházet z principu proporcionality. Zastává-li však určitá osoba funkci člena orgánu ve více společnostech v rozporu se zákazem konkurence, porušuje již tím své povinnosti (srov. výše). Porušení zákazu konkurence je zpravidla i porušením povinnosti loajality. Je logické, že v takové situaci bude člen orgánu obvykle při hájení zájmů jedné ze společností jednat v rozporu se zájmy společnosti druhé. Způsobí-li při hájení zájmů jedné z těchto společností újmu společnosti jiné, bude za ni zpravidla odpovídat jako za újmu způsobenou porušením povinnosti dodržovat zákaz konkurence. Odvolací soud, vycházející z nesprávného předpokladu, podle kterého společnost nemůže členu orgánu pro porušení zákazu konkurence odepřít plnění dle § 66 odst. 3 *in fine* ObchZ, neposuzoval, zda žalobce zákaz konkurence porušil a zda lze odepření odměny považovat za proporcionalní tomuto (a dalším vytykány) porušení povinnosti při výkonu funkce.

Související judikatura: rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2126/2009, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 585/2010.

Relevantní ustanovení: § 66 zák. č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku.

Ústavní soud

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. III. ÚS 4129/18

Datum rozhodnutí: 26. února 2019

Závěr: Posouzení rozporu úvěrové smlouvy s dobrými mravy nemůže vycházet jen z „objektivizovaného“ hodnocení jednotlivých parametrů takové úvěrové smlouvy. Je třeba, aby poskytovatel úvěru přesvědčivě zkoumal, zda (budoucí) dlužník nebude mít zjevný problém svůj úvěr splatit, a aby případně prokázal, že takové povinnosti dostál.

Obsah: Ústavní soud rozhodoval o ústavní stížnosti směřující proti usnesení krajského soudu, kterým bylo změněno usnesení soudu prvního stupně o zastavení exekuce. Důvodem pro zastavení exekuce byla nemravnost úvěrové smlouvy odůvodněná celkovou výší plateb dlužníka, kombinací sankčních ujednání, tzv. automatickým revolvingem smlouvy atd. Krajský soud naopak dospěl závěru, že z celkového hlediska není smlouva pro rozpor s dobrými mravy neplatná, neboť není

celkově nespravedlivá, a proto návrh na zastavení exekuce zamítl. Stěžovatel v ústavní stížnosti zopakoval argumenty ve prospěch neplatnosti smlouvy pro rozpor s dobrými mravy, namítal nepředvídatelnost rozhodnutí odvolacího soudu, který v podobných případech měl dospět k opačným závěrům, namítal také, že rozhodce o věci rozhodující byl napojen na úvěrovou společnost. Ústavní soud stížnosti vyhověl. Je neakceptovatelné, aby se případné soudní ochrany dostávalo subjektům – tedy zejména nebankovním společnostem poskytujícím úvěry spotřebitelům –, které evidentně poškozují práva svých klientů. Ustanovení formulářových smluv, do jejichž znění nemá spotřebitel možnost jakkoliv zasáhnout a ovlivnit jejich obsah, kde jeho eventuální závazky jsou zajištěny bílými smluvními pokutami ve výši desítek procent, je proto nutné podle Ústavního soudu považovat za neplatná pro rozpor s dobrými mravy. Nejde v takových případech o věcný přezkum exekučního titulu v rozporu s judikaturou, je-li ve smyslu citovaných nálezů ve vykonávacím řízení zkoumáno, zda je úvěrová smlouva v rozporu s dobrými mravy. Krajský soud se sice ve svém usnesení pečlivě zabýval jednotlivými parametry úvěrové smlouvy, posuzoval přiměřenost úrokových sazeb vzhledem k rizikovitosti transakce, výši smluvních pokut vzhledem k délce prodlení atd., a to v duchu stávající judikatury Ústavního soudu, avšak to podle Ústavního soudu není dostatečné. Nejde totiž jen o eventuální lehkovážnost dlužníka, ale škála zvažovaných aspektů musí být širší, aby byl naplněn cíl ochrany poskytované právním řádem dlužníkům. Důsledky neschopnosti splácet úvěr se netýkají jen dlužníka (spotřebitele), ale dotýkají se společnosti jako celku, neboť na tu mají vliv důsledky dlužníkovy předlužení a případné insolvence. Do veřejné sociální sítě pak spadne často nejen dlužník, ale většinou i osoby na něm závislé, čímž dojde k porušení rodinných a sociálních vztahů. Proto je na věřiteli, aby dlužníka (spotřebitele) náležitě před poskytnutím úvěru prověřil (posoudil jeho schopnost úvěr splácet). Úvěr pak smí spotřebiteli poskytnout jen tehdy, když s odbornou péčí schopnost dlužníka posoudil a z jeho zjištění je zřejmé, že dlužník bude schopen úvěr splácet. Neprověřil-li věřitel dlužníka dostatečně nebo poskytne-li dlužníkovi úvěr i přes svá negativní zjištění, je úvěrová smlouva neplatná. Nedostatečné zjištění poměrů dlužníka má i veřejnoprávní souvislosti. Součástí odborné péče poskytovatele úvěru je i taková obezřetnost, že

poskytovatel nespolehá na údaje o schopnosti splácet úvěr tvrzené samotným žadatelem, ale sám tyto údaje prověří (případně si je nechá od žadatele doložit). Pokud takto poskytovatel úvěru nepostupuje, dopouští se správního deliktu. Poskytovatel úvěru má povinnost a nese v tomto ohledu důkazní břemeno posoudit úvěruschopnost dlužníka (spotřebitele) na základě dostatečných informací (na informace podané jen spotřebitelem může poskytovatel úvěru spoléhat jen tehdy, jsou-li dostatečné a podloženy doklady); tím má být zabráněno tomu, aby věřitelé poskytovali úvěry nezodpovědně. Poskytovatel úvěru, kdy dlužník je v postavení spotřebitele, má proto jednoznačnou povinnost prověřit spotřebitelovu schopnost plánovaný úvěr splatit. Uložením a řádným splněním této povinnosti přitom není chráněn jen samotný dlužník (spotřebitel) a věřitel jako poskytovatel úvěru, ale také v širším pojetí sama společnost jako taková. Posouzení rozpornosti úvěrové smlouvy s dobrými mravy a na ni navazující eventuální rozhodnutí soudu

o zastavení exekuce nemůže vycházet jen z „objektivizovaného“ hodnocení jednotlivých parametrů takové úvěrové smlouvy. Naopak obecné soudy by měly poskytovatele úvěrů vést (i třeba cestou případného zastavení exekuce k návrhu povinného) k přesvědčivému zkoumání toho, zda (budoucí) dlužník nebude mít zjevný problém svůj úvěr splatit. Přitom nejde podle Ústavního soudu o žádný zvlášť přísný, či dokonce nepřiměřený požadavek; to, zda je reálné splacení dluhu, je přece celkem výchozí zásada, kterou by jako obecný princip měly soudy vzít v úvahu bez ohledu na to, zda je v nějakém zákoně výslovně zakotven, anebo nikoli.

Související judikatura: nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 199/11, nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 4084/12, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3324/2017.

Relevantní ustanovení: čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Připravil: Jan Tryzna

NOVINKA
Monitor legislativního procesu
www.noveaspi.cz

ID	Název	Stav projednávání	Detail	Datum
	Novela vodního zákona	Podatelna Poslanecké sněmovny vráceno Senátem	Doručeno Senátem do Poslanecké sněmovny	19.05.2018
		Podatelna Poslanecké sněmovny vráceno Senátem	Doručeno Senátem do Poslanecké sněmovny	18.05.2010
1921	Smlouva s Čínou o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmů a ze zisků ze zcizení majetku	Jednání Senátu	Senát dává souhlas s ratifikací	18.05.2018
2037	Novela Úmluvy MQP o práci na moři	Podatelna Poslanecké sněmovny		18.05.2018